

ודנה הגמרא: ואימא שמא נאמר שהמכה את אביו חייב אף על גב דלא עביד ביה חבורה שהרי לא נאמר בתורה שהוא צריך לעשות חבורה?

אלמה תנן במשנה הבאה המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה?

ומתרתת הגמרא: אמר קרא "מכה אדם" ו"מכה בהמה" ששניהם נאמרו בפסוק אחד [ויקרא כד כא] "ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת".

והקישן הכתוב זה לזה —

מה מכה בהמה אינו חייב בתשלומין עד דעביד בה חבורה משום דכתיב בה "נפש"

דאי כתב רחמנא "מכה איש ומת מות יומת" הוה אמינא שדוקא כשהכה איש דבר מצוה שהוא גדול וחייב במצוות, אין רק אז הוא חייב מיתה, אבל אם הכה קטן, לא אינו חייב מיתה.

לכן כתב רחמנא "כל מכה נפש" משמע כל נפש ואפילו קטן.⁽⁹⁾

ואי כתב רחמנא "כל מכה נפש" הוה אמינא אפילו הכה נפלים⁽¹⁰⁾ [שנולדו לתשעה חדשים אך אינם ראויים לחיות בגלל שנולדו עם ראש אטום או בשני גבים], או אפילו הכה נפלים שנולדו בן שמונה חדשים, גם אז יתחייב מיתה, שהרי גם הם בכלל "נפש".

לכן צריכי לכתוב "מכה איש" שרק על איש יתחייב ולא על נפל.

מטמא בנגעים.

ישרפו, הרי השורף את חבירו נהרג בסייף ולא בשריפה.

אלא ודאי שכל חיובם משום שרצו לחייב את פלוני מיתה, לכן הם נענשים באותה מיתה. ואם כן ניחא שאף אם היו פטורים על הריגת קטן בפועל מכל מקום שייך שעדים שזממו להרוג קטן יתחייבו מיתה, כיון שעונשם אינו משום מזיק אלא משום שרצו לחייב את הקטן מיתה, ולכן גם יתכן שקטן שהרג יהא חייב לולי שמעטו הכתוב.

10. הקשו תוס' איך אפשר לומר כן, אם כן איך מחייבים דמי ולדות, שהרי הוא חייב מיתה על הריגת הולדות?

ותירצו שהייתי אומר שהוא גזירת הכתוב לחייבו בדמי ולדות למרות שהוא מתחייב מיתה, הואיל ולא נתכרין להרוג את הולדות.

עוד תירצו שרק לאחר שנולד הנפל הייתי אומר שחייבים על הריגתו ולא כשהוא עדיין

9. בכתבי הגר"ח הקשה: מדוע צריך קרא לרבות שחייבים על הריגת קטן והלא אפשר לדעת זאת מכך שדרשו "ואיש כי יכה" פרט לקטן, שקטן שהרג איש פטור [הובא ברש"י בחומש פרשת משפטים כא יב], ואם לא היו חייבים על הריגת קטן איך היה הוה אמינא שקטן יתחייב מיתה כשהרג, והלא עדיין הם עדות שאי אתה יכול להזימה, שאם יוזמו לא נוכל לחייבם מיתה שהרי זממו להרוג קטן?

ותירץ שיש לחקור בדין עדים זוממים מפני מה הם חייבים, אם משום מזיק אלא שבכל המזיקים צריך דוקא שיזיקו בפועל ובעדים זוממים חידשה התורה שחייבים גם על היזק במחשבה, או שהתורה אמרה שכל מה שהם רצו לעשות לאחר יעשה להם.

ויש להוכיח כהצד השני, שאם מטעם מזיק, מדוע עדים שזממו לעשות מיתה שריפה לפלוני